Vybavenost bytových domácností osobním počítačem

Vybavenost bytových domácností celkem a podle typu

Vybavenost bytových domácností osobním počítačem se poprvé zjišťovala při sčítání v roce 2001. Tehdy mělo v bytě počítač jen 16 % bytových domácností, přičemž pouze dvě pětiny z nich disponovaly zároveň i připojením k internetu (6 %). Během dalších deseti let počet bytových domácností vybavených počítačem vzrostl téměř čtyřnásobně a rapidně se zvýšila i dostupnost připojení k internetu, který se stal pro většinu domácností již prakticky samozřejmostí. V roce 2011 uvedly vybavenost osobním počítačem již téměř dvě třetiny bytových domácností a skoro 94 % z nich využívalo současně i internet (61 % ze všech bytových domácností, u nichž byla otázka zodpovězena). Přesto bylo sečteno bezmála 1 255 tisíc bytových domácností bez osobního počítače, což odpovídalo 35 % všech bytových domácností se zjištěnou odpovědí. Z větší části se přitom jednalo o domácnosti seniorů.

Tab. 15: Vývoj vybavenosti bytových domácností v ČR osobním počítačem podle připojení k internetu v letech 2001 a 2011

Bytové domácnosti a vybavení počítačem	2001		2011	
	abs.	v %	abs.	v %
Bytové domácnosti celkem	3 827 678	100,0	4 104 635	100,0
z toho:				
s počítačem	586 520	15,9	2 323 941	64,9
v tom: počítač s internetem	245 782	6,7	2 175 588	60,8
počítač bez internetu	340 738	9,3	148 353	4,1
bez počítače	3 092 344	84,1	1 254 509	35,1

Poznámka: Relativní hodnoty v tabulce se v roce 2001 i 2011 vztahují k počtu bytových domácností, u nichž byla vybavenost osobním počítačem zjištěna.

Vybavenost bytových domácností osobním počítačem a připojením k internetu nezávisí na rozdíl od vybavenosti bytů inženýrskými sítěmi na druhové skladbě domů, ale spíše na jiných faktorech, např. na ekonomické situaci jednotlivých typů domácností nebo jejich věkovém složení.

Otázka na vybavenost domácností osobním počítačem a připojením k internetu byla při sčítání 2011 zatížena nejvyšším procentem nezjištěných odpovědí (12,8 %) ze všech otázek na bytovém listu. Abychom dosáhli co nejlepší srovnatelnosti údajů napříč jednotlivými typy domácností i regiony, byly všechny vypočtené podíly v této kapitole vztaženy k počtu bytových domácností se zjištěnou vybaveností.

Vybavenost jednotlivých typů bytových domácností počítačem byla podle výsledků posledního sčítání značně nerovnoměrná. Ukázalo se, že významným faktorem pozitivně působícím na vybavenost domácnosti počítačem byla přítomnost závislých dětí v rodině. Jednoznačně nejvyšší pokrytí osobním počítačem (bez rozlišení jeho připojení k internetu) totiž zaznamenaly úplné rodiny se závislými dětmi (93 %) s mírným odstupem následované neúplnými rodinami se závislými dětmi (82 %). Až za nimi se umístily bytové domácnosti složené ze dvou a více společně hospodařících rodin (81 %) a bytové domácnosti tvořené dvěma a více samostatně hospodařícími domácnostmi (76 %). Hodnoty těsně pod průměrem za bytové domácnosti celkem vykázaly úplné a neúplné rodiny bez závislých dětí (64 %, resp. 59 %). Nejhorší vybavenost počítačem byla zjištěna u vícečlenných nerodinných domácností (55 %) a zvláště u domácností jednotlivců, u nichž jediných počet domácností bez počítače převyšoval počet domácností, které jím byly vybaveny (60 % ku 40 %). Postavení domácností jednotlivců na konci žebříčku souvisí zejména s jejich věkovou strukturou vyznačující se nadprůměrným zastoupením osob ve věku 60 a více let, jejichž vztah k moderním informačním technologiím je obecně známo převážně rezervovaný. Nepříliš významný rozdíl mezi úplnými a neúplnými rodinami se závislými dětmi a naopak markantní diference v rámci skupiny úplných a neúplných rodin v závislosti na přítomnosti závislých dětí indikují, že spíše než ekonomické faktory hrál ve vybavenosti bytových domácností osobním počítačem rozhodující roli faktor výskytu závislých dětí, které jakožto aktivní

uživatelé moderních technologií mají pravděpodobně zásadní vliv na jeho pořízení do domácnosti. Tytéž závěry přinesly i výsledky sčítání 2001, kdy se jednotlivé typy bytových domácností umístily v naprosto stejném pořadí. I přes vyšší relativní nárůst pokrytí počítačem u nejhůře vybavených domácností se však vzájemné procentuální rozdíly mezi druhy bytových domácností do roku 2011 ještě více prohloubily.

Graf 12: Vybavenost jednotlivých typů bytových domácností osobním počítačem podle připojení k internetu v ČR k 26. 3. 2011

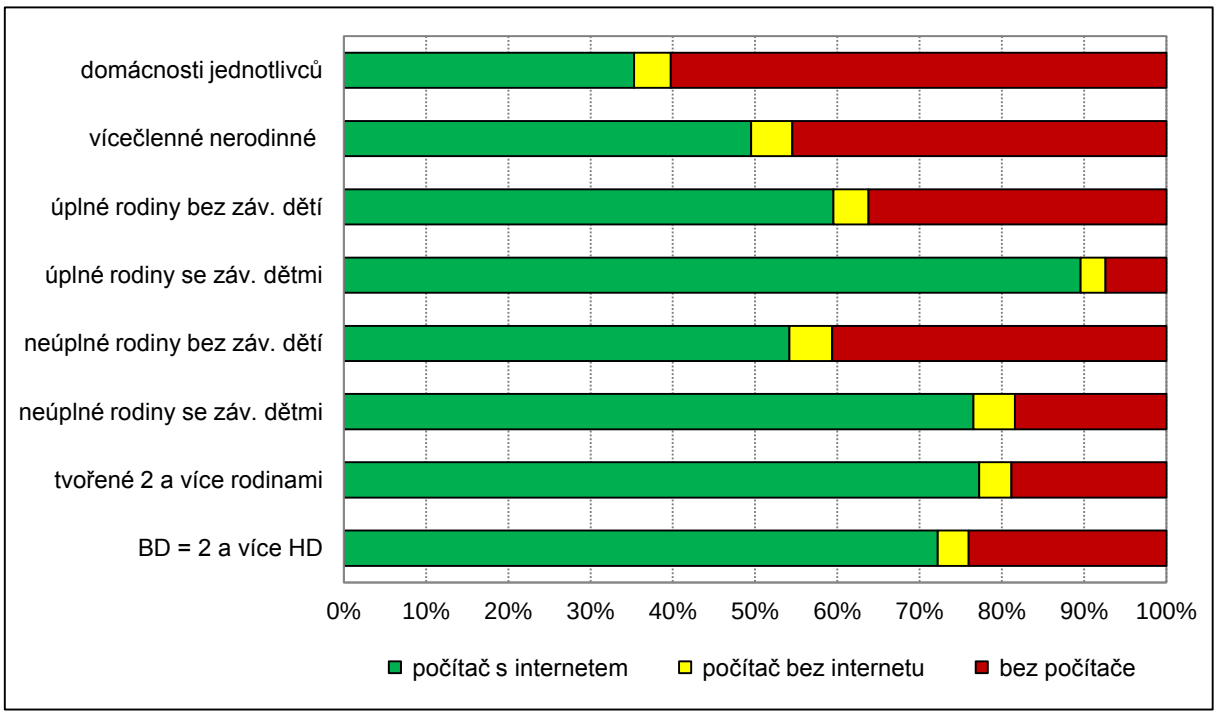

Pokud jde o procento připojení bytových domácností vybavených osobním počítačem k internetu, tak zde byly rozdíly podle typu domácnosti naprosto marginální. Podíl domácností vybavených počítačem, které byly současně připojeny k internetu, se při posledním sčítání pohyboval v rozmezí od 89 % u domácností jednotlivců po necelých 97 % u úplných rodin se závislými dětmi. Na celkovém úhrnu bytových domácností daného typu se potom domácnosti mající počítač bez internetu podílely pouze 3 až 5 %.

Srovnání bytových domácností podle počtu členů z hlediska jejich vybavenosti osobním počítačem rovněž potvrdilo nejhorší postavení u jednočlenných domácností, neboť pouze u nich měla počítač méně než polovina domácností. S rostoucí velikostí bytové domácnosti se však plynule zvyšoval podíl těch, které disponovaly počítačem. Maximální hodnoty dosáhly čtyřčlenné domácnosti, kde počítač vlastnilo devět z deseti domácností. U větších domácností se jejich pokrytí počítačem mírně snížilo, ale stále přesahovalo čtyři pětiny a bylo vyšší než u domácností se 3 osobami v bytě. Zjištěné hodnoty korespondují se závěry ze srovnání bytových domácností podle jejich typu, když čtyřčlenné domácnosti jsou do značné míry tvořeny právě úplnými rodinami se závislými dětmi.

Vybavenost bytových domácností osobním počítačem v krajích ČR[1]

Nejvyšší úroveň vybavenosti domácností počítačem byla zjištěna v Hl. m. Praze (73 %), a to i přesto, že měla ze všech krajů nejvyšší zastoupení domácností jednotlivců a naopak nejnižší podíl úplných rodin se závislými dětmi. Důvody jejího prvenství lze proto hledat spíše v nadprůměrném ekonomickém statusu pražských domácností a pravděpodobně i v nejlepší vzdělanostní struktuře

[1] Prostorové srovnání bytových domácností z hlediska jejich vybavenosti osobním počítačem s internetem na úrovni správních obvodů obcí s rozšířenou působností, včetně mapové vizualizace, obsahuje Atlas sčítání 2011, vydaný Českým statistickým úřadem v tištěné i elektronické podobě.

zdejší populace v rámci republiky. Na dělené druhé pozici se umístily Středočeský a Jihomoravský kraj, kde počítačem disponovaly dvě třetiny bytových domácností. Také jejich nadprůměrné postavení lze zdůvodnit ekonomickými a vzdělanostními faktory, resp. jejich úzkou vazbou na metropole, které reprezentují centra vzdělanosti a inovací, odkud se moderní informační technologie šíří dále do jejich okolí. Na opačném konci žebříčku se nacházel Karlovarský (60 %) a Ústecký kraj (61 %), i když jejich odstup od ostatních krajů byl naprosto zanedbatelný.

Tab. 16: Vybavenost bytových domácností osobním počítačem podle připojení k internetu v krajích ČR k 26. 3. 2011

Kraj	Bytové domácnosti se zjištěnou vybaveností počítačem	v tom:		
		počítač s internetem	počítač bez internetu	bez počítače
Hlavní město Praha	100,0	68,3	4,3	27,4
Středočeský kraj	100,0	62,5	4,0	33,5
Jihočeský kraj	100,0	58,1	4,2	37,8
Plzeňský kraj	100,0	57,7	4,2	38,1
Karlovarský kraj	100,0	55,6	4,8	39,6
Ústecký kraj	100,0	57,4	4,0	38,6
Liberecký kraj	100,0	59,1	4,3	36,6
Královéhradecký kraj	100,0	60,6	3,9	35,5
Pardubický kraj	100,0	59,6	4,3	36,1
Kraj Vysočina	100,0	57,9	4,2	37,9
Jihomoravský kraj	100,0	62,5	4,0	33,5
Olomoucký kraj	100,0	57,6	4,6	37,8
Zlínský kraj	100,0	60,3	4,0	35,7
Moravskoslezský kraj	100,0	60,0	3,9	36,1
Česká republika	**100,0**	**60,8**	**4,1**	**35,1**

Regionální srovnání různých typů bytových domácností podle vybavenosti počítačem vyznělo v roce 2011 ve všech případech jednoznačně pro Hl. m. Prahu. Největší náskok oproti zbylým krajům byl v Hl. m. Praze zaznamenán u domácností jednotlivců. Pouze v české metropoli totiž vlastnila počítač více než polovina domácností s jednou osobou v bytě (55 %), zatímco v ostatních krajích se jejich podíl většinou blížil dvěma pětinám. Vůbec nejnižší hodnota byla zjištěna v Kraji Vysočina (30 %), což zřejmě souvisí s nadpolovičním zastoupením seniorů ve věku 60 a více let ve skupině domácností jednotlivců.

Markantní disproporce (téměř 19 p. b.) byly pozorovány i v případě úplných rodin bez závislých dětí, které měly stejné obsazení na první a poslední pozici jako domácnosti jednotlivců. Pouze v Hl. městě Praze převyšoval podíl úplných rodin bez závislých dětí vybavených počítačem čtyři pětiny, kdežto v ostatních krajích to byly méně než dvě třetiny. Naopak nejmenší diference se vyskytovaly u úplných rodin se závislými dětmi, jejichž pokrytí počítačem přesahovalo s výjimkou Karlovarského kraje 90 %. Potvrdilo se tedy, že přítomnost závislých dětí v rodině má významnější vliv na výskyt počítače v domácnosti než ekonomická vyspělost kraje.

Trochu více se rozdílná hospodářská úroveň jednotlivých krajů projevila u neúplných rodin se závislými dětmi a zejména u neúplných rodin bez závislých dětí, kde variační rozpětí mezi maximální hodnotou Hl. m. Prahy a minimální hodnotou Karlovarského kraje činilo 12, resp. 15 procentních bodů. Také v tomto případě však mohlo jít i o důsledek odlišných vzdělanostních struktur této skupiny domácností.

Ještě výraznější regionální disproporce se vyskytly u vícečlenných nerodinných domácností (18 p. b.), které v Hl. m. Praze disponovaly počítačem téměř ve dvou třetinách případů, zatímco v Karlovarském kraji jen z necelé poloviny (47 %). Stejné obsazení první a poslední příčky mezi kraji bylo zjištěno i v případě domácností tvořených 2 a více společně hospodařícími rodinami a bytových domácností tvořených 2 a více samostatně hospodařícími domácnostmi. K regionům s nejhorší vybaveností těchto typů domácností počítačem se řadily ještě Ústecký kraj v Čechách a Olomoucký kraj na Moravě, což může být opět způsobeno méně příznivou finanční situací domácností v těchto krajích.

Z mezikrajského srovnání jednotlivých typů bytových domácností vybavených počítačem z hlediska dostupnosti připojení k internetu vyplynuly naprosto marginální diference. Rozdíly v míře připojení konkrétních druhů domácností s počítačem k internetu se na krajské úrovni pohybovaly pouze v řádu několika málo jednotek procentních bodů, což svědčí o plošném rozšíření fenoménu internetu i o jeho snadné finanční i územní dostupnosti. Také v tomto ukazateli byly nejvyšší hodnoty u všech typů bytových domácností kromě bytových domácností tvořených 2 a více společně hospodařícími rodinami zaznamenány v Hl. m. Praze, zatímco na opačném konci žebříčku se nacházel buď Olomoucký, nebo Karlovarský kraj.
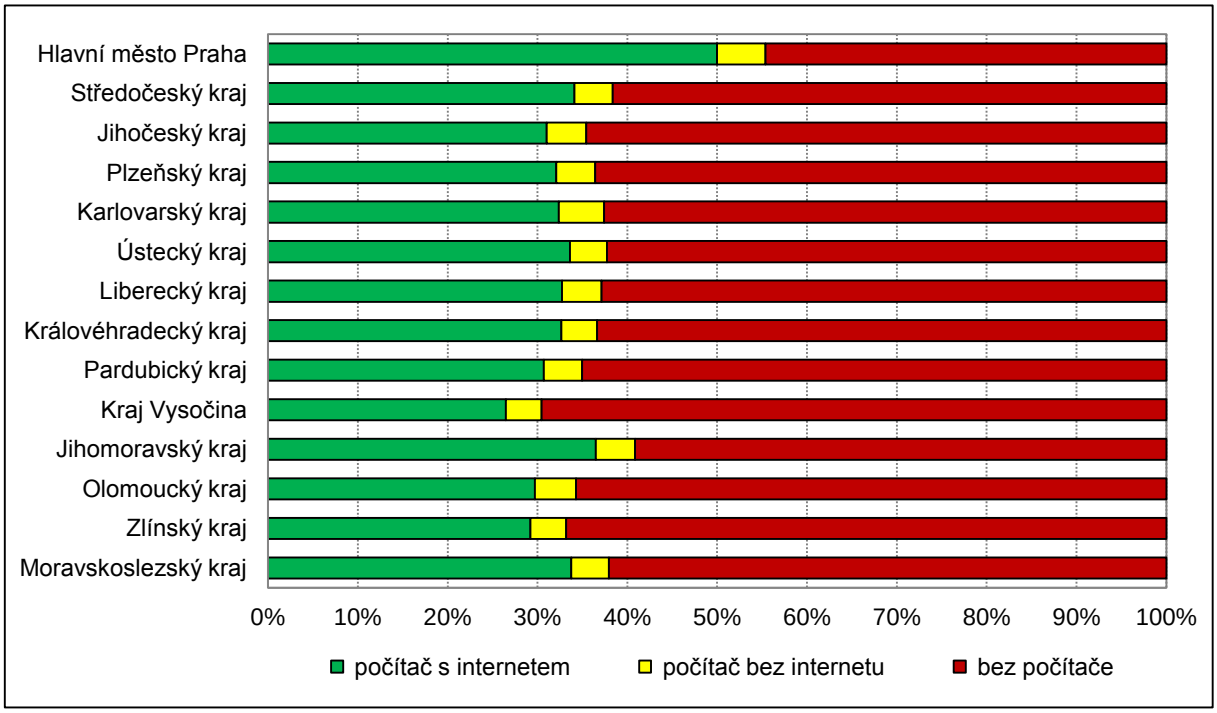
Graf 13: Vybavenost bytových domácností jednotlivců osobním počítačem podle připojení k internetu v krajích ČR k 26. 3. 2011